

ความร่วมมือด้านการเมืองและการพัฒนาประชาธิปไตยใน

บริบทด้านต่างประเทศของรัฐสภา

ชัญชนม์ นาทอง
นักวิเทศสัมพันธ์ชำนาญการ
กลุ่มงานข้อมูลข่าวสารระหว่างประเทศ
สำนักความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
มิถุนายน ๒๕๕๙

ในช่วงระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา ประเทศจำนวนมากในเอเชียโดยเฉพาะภูมิภาคอาเซียน ได้ก้าวเข้าสู่ยุคแห่งความร่วมมือและการเปลี่ยนผ่านทางการเมืองการปกครองที่จะนำไปสู่ประชาธิปไตยอย่างแท้จริงมากยิ่งขึ้น จุดเปลี่ยนสำคัญซึ่งเป็นกลไกผลักดันให้เกิดการยกระดับทางด้านการพัฒนาประชาธิปไตยในภูมิภาค คือ การก่อตั้งสามความร่วมมือหลักเพื่อสร้างประชาคมอาเซียนร่วมกัน หรือที่เรียกกันว่า “3 เสาหลักอาเซียน” ได้แก่ ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political - Security Community : APSC) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio - Cultural Community : ASCC) ทั้งนี้ แต่เดิมได้กำหนดเป้าหมายให้แล้วเสร็จภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ แต่ต่อมาได้มีการกำหนดให้แล้วเสร็จให้เร็วขึ้นจากเดิมอีก ๕ ปี จึงทำให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๘ ที่ผ่านมา ปัจจุบัน ประเทศไทยในฐานะที่เป็น ๑ ใน ๕ ประเทศผู้ก่อตั้งอาเซียนและยังเป็นหนึ่งในประเทศที่ทั่วโลกกำลังจับตามองเนื่องจากกำลังอยู่ในช่วงของการปฏิรูปทางการเมืองเพื่อนำไปสู่การเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยอันเป็นที่ยอมรับตามหลักกติกาสากล จึงมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดท่าทีและแนวทางในด้านต่างประเทศที่ชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและเสถียรภาพทางการเมืองในภูมิภาคซึ่งย่อมจะส่งผลอย่างยิ่งต่อภาวะเศรษฐกิจและการลงทุนของประเทศไทยในอนาคตด้วย

รัฐสภาไทยโดยสภานิติบัญญัติแห่งชาติในฐานะที่เป็นองค์กรนิติบัญญัติและมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศไปสู่ประชาธิปไตยที่สอดคล้องตามนโยบายการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศให้เข้มแข็งของรัฐบาลภายใต้การปกครองของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ด้วยเหตุนี้ ภารกิจด้านต่างประเทศของรัฐสภาจึงมีความสำคัญเป็นลำดับต้นต่อแนวทางการปฏิรูปการเมืองการปกครองประเทศไทย สำหรับการดำเนินงานของรัฐสภาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือด้านการเมืองและการพัฒนาประชาธิปไตยระหว่างประเทศในช่วงการปฏิรูปใหญ่ของรัฐบาล มีกลไกความร่วมมือหลักแบ่งออกเป็น ๒ ระดับ ได้แก่

๑. ระดับพหุภาคี คือ การประชุมรัฐสภาระหว่างประเทศผ่านการเป็นภาคีสมาชิก และการจัดตั้งองค์การรัฐสภาระหว่างประเทศ เช่น สหภาพรัฐสภา (Inter - Parliamentary Union : IPU) สมัชชา-รัฐสภาอาเซียน (ASEAN Inter - Parliamentary Assembly : AIPA) และสหภาพสมาชิกรัฐสภาเอเชียและแปซิฟิก (Asian - Pacific Parliamentarians' Union : APPU) เป็นต้น

ทั้งนี้ ตัวอย่างของประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องซึ่งที่ประชุมได้ให้ความสนใจในช่วง ๑ - ๒ ปีที่ผ่านมา และได้มีการกำหนดท่าทีหรือแนวโน้มที่ชัดเจนร่วมกัน ดังนี้

- การประชุมสมัชชาใหญ่ของสมัชชารัฐสภาเอเชีย ครั้งที่ ๘ ระหว่างวันที่ ๗ - ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๘ ณ กรุงพนมเปญ ราชอาณาจักรกัมพูชา

ในการประชุมดังกล่าว กำหนดข้อมติว่าด้วยการพัฒนาการเมืองที่สำคัญในเอเชียซึ่งเป็นการส่งเสริมเสรีภาพประชาธิปไตย สันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียและระดับสากล โดยประเด็นสำคัญ คือ มีการขอให้ประเทศสมาชิกใช้มาตรการเพื่อแสวงหาวิธีการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งภายในและต่างประเทศแทนการใช้ความรุนแรงและปฏิบัติทางการทหาร ซึ่งแนวโน้มของการประชุมเน้นส่งเสริมให้เป็นนโยบายหลักภายในกลุ่มประเทศสมาชิกที่จะใช้มาตรการทางการเมืองและการทูต รวมทั้งการทูตเชิงรัฐสภา ในการแก้ไขความขัดแย้งภายในและต่างประเทศดังกล่าว นอกจากนี้ ที่ประชุมยังมีการกำหนดแนวโน้มในเรื่องแนวทางการต่อต้านการก่อการร้ายในภูมิภาคด้วย โดยร้องขอให้เลขาธิการแสวงหามุมมองและมาตรการต่าง ๆ จากรัฐสภาของประเทศสมาชิก เพื่อนำมารายงานต่อที่ประชุมคณะมนตรีบริหารต่อไป

สำหรับประเทศไทยในฐานะประเทศสมาชิก APA ได้ให้การสนับสนุนต่อหลักการแห่งมิตรภาพและความร่วมมือในเอเชีย ซึ่งถือเป็นความร่วมมือด้านการเมืองที่สำคัญในอาเซียนโดยยึดหลักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติมาโดยตลอด

- การประชุมใหญ่สมัชชารัฐสภาอาเซียน ครั้งที่ ๓๖ ระหว่างวันที่ ๖ - ๑๒ กันยายน ๒๕๕๘ ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย

ที่ประชุมให้ความสำคัญกับการพิจารณาร่างข้อมติซึ่งมีสาระสำคัญในการมุ่งให้สมาชิกรัฐสภาประเทศอาเซียนร่วมกันสร้างความเข้มแข็งของประชาคมอาเซียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาลในทุกภาคส่วน ผ่านการสร้างความร่วมมือภาครัฐ เอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการยกระดับการทำงานให้มีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบ รวมถึงการบริหารงานที่มีส่วนร่วมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังมีแนวโน้มการยกระดับความสัมพันธ์กับประเทศผู้สังเกตการณ์ของ AIPA ในการจัดการปัญหาที่มาจากประเด็นความมั่นคงในรูปแบบใหม่ อาทิ การค้ามนุษย์ รวมทั้งการมุ่งพัฒนาระบบเครือข่ายด้านความมั่นคงของอาเซียนด้วยเช่นกัน

- การประชุมสุดยอดสตรีในรัฐสภา เม็กซิโก ๒๕๕๘ ในกรอบการประชุมระดับโลกสตรีในรัฐสภา (Women in Parliaments Global Forum [WIP] Mexico Summit 2015) ระหว่างวันที่ ๔ - ๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๘ ณ กรุงเม็กซิโก สหรัฐเม็กซิโก

ที่ประชุมให้ความสนใจต่อประเด็นการสร้างศักยภาพและพลังแห่งสตรีในทางการเมืองโดยการสนับสนุนและส่งเสริมสมาชิกรัฐสภาสตรีให้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น รวมถึงนโยบายที่เปิดโอกาสให้สตรีมีบทบาทในรัฐสภาเพิ่มขึ้น ตลอดจนการให้ความสำคัญต่อความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย (Gender Equality) และการจัดพฤติกรรมเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ นอกจากนี้ ยังเน้นการสร้างหลักประกันสิทธิสตรีเพื่อให้ได้รับสิทธิการมีส่วนร่วมทางการเมือง การกำหนดระบบสัดส่วน เพื่อเพิ่มจำนวนสมาชิกรัฐสภาสตรีและการปรับแก้ไขรัฐธรรมนูญของแต่ละประเทศให้รองรับสิทธิสตรีในการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วย

- การประชุมระดับโลกสตรีในรัฐสภา ๒๕๕๙ (Women in Parliaments Global Forum Summit 2016) ระหว่างวันที่ ๓ - ๗ พฤษภาคม ๒๕๕๙ ณ กรุงอัมมาน ราชอาณาจักรฮัชไมต์จอร์แดน ที่ประชุมให้ความสำคัญกับความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยสนับสนุนความเสมอภาคทางเพศในตำแหน่ง ผู้นำ และการแสดงให้เห็นผลกระทบด้านบวกของความเสมอภาคทางอำนาจในทุกชั้นของสังคม รวมทั้งการสร้างระบบเลือกตั้งและองค์การเลือกตั้งให้สะท้อนผลประโยชน์ต่อสตรี และการได้รับโอกาสและสถานะที่ทัดเทียมกับบุรุษ นอกจากนี้ ยังมีการเสนอให้นำหลักปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างเครือข่ายและความร่วมมือในระดับชาติ ภูมิภาค และนานาชาติ เพื่อส่งเสริมบทบาทและการมีส่วนร่วมของสตรีในระบบรัฐสภา

ในเรื่องเกี่ยวกับความเสมอภาคของสตรีในทางการเมือง ประเทศไทยได้ส่งเสริมและผลักดันให้สตรีมีบทบาทในทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น โดยที่ผ่านมาประเทศไทยได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ ขึ้น และขณะนี้ประเทศไทยกำลังอยู่ระหว่างการดำเนินการไปสู่การเลือกตั้งทั่วไปภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ ตาม Roadmap ที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งประเด็นในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิสตรีและบทบาทของสตรีในทางการเมืองนี้ ได้รับการผลักดันจากคณะกรรมการสิทธิการสังคม กิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ และองค์กรสตรีที่เกี่ยวข้องให้บรรจุไว้ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้ โอกาสหรือความท้าทายในอนาคตที่สำคัญของรัฐสภาไทยในการส่งเสริมความร่วมมือทางการเมืองจะเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยยะสำคัญบนเวทีของสมัชชารัฐสภาอาเซียน (AIPA) เนื่องจากในเดือนตุลาคม ๒๕๕๙ นี้ นายอิสรา สุนทรวัฒน์ จากประเทศไทยจะเข้าดำรงตำแหน่งเลขาธิการ AIPA โดยมีวาระการดำรงตำแหน่งถึงเดือนกันยายน ๒๕๖๒ เป็นเวลา ๓ ปี ด้วยเหตุนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรจึงได้กำหนดวิธีดำเนินการในเชิงรุกซึ่งมีแนวทางเฉพาะเจาะจงในด้านความร่วมมือต่าง ๆ รวมถึงด้านการเมืองและการพัฒนาประชาธิปไตยทั้งในประเทศและในภูมิภาคอาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศ ทั้งนี้ เป้าหมายหลักคือการผลักดันให้ไทยเป็นศูนย์กลางอาเซียนและการใช้โอกาสที่มีคนไทยดำรงตำแหน่งเลขาธิการ AIPA นำเสนอข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการผลักดันยุทธศาสตร์ส่งเสริมความเชื่อมโยงระหว่างประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน เช่น การเสนอให้มีการเดินทางเยือนประเทศสมาชิก AIPA เพื่อรับฟังข้อคิดเห็นและหารือเพื่อนำไปเพิ่มประสิทธิภาพ การนำเสนอมาตรการด้านรัฐสภา มาตรการด้านนิติบัญญัติในการพัฒนาประชาธิปไตยและแก้ไขปัญหาในอาเซียน การผลักดันทำที่อันเป็นประโยชน์กับประเทศผ่านการทูตเชิงรัฐสภา ซึ่งถือเป็นช่องทางคู่ขนานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศสมาชิกผ่านการเจรจาที่เกิดขึ้นในกรอบของ AIPA เป็นต้น

โอกาสในอนาคตที่สำคัญอีกประการหนึ่งของรัฐสภาไทยในบริบทต่างประเทศ คือ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ รัฐสภาไทยจะถือครองตำแหน่งประธาน AIPA ซึ่งเป็นตำแหน่งสูงสุดขององค์กรที่กำหนดทิศทางการทำงานของ AIPA ดังนั้น ไทยสามารถใช้โอกาสดังกล่าวในการส่งเสริมบทบาทของฝ่ายนิติบัญญัติและความร่วมมือด้านการเมืองเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในภูมิภาค โดยอาจเสนอผ่านประเด็นและข้อมติของการประชุมใหญ่ รวมถึงการประชุมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในเรื่องดังกล่าวตามกรอบการประชุมของ AIPA ซึ่งจะจัดขึ้นอย่างน้อย ปีละ ๑ ครั้ง

๒. ระดับทวิภาคี เป็นกลไกความร่วมมือในระดับรัฐสภาที่สำคัญอีกประการหนึ่ง โดยมีการใช้ประโยชน์จากความสัมพันธ์อันดีระหว่างไทยกับประเทศต่าง ๆ เพื่อพบปะหารือและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ด้านการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ความร่วมมือดังกล่าวเกิดขึ้นใน ๒ โอกาสด้วยกัน ได้แก่ การเดินทางเยือนต่างประเทศเพื่อศึกษาดูงานต่างประเทศของสมาชิกรัฐสภา และในโอกาสที่รัฐสภาได้เข้าเยี่ยมคารวะบุคคลสำคัญจากต่างประเทศ ณ รัฐสภาไทย ตัวอย่างของการแลกเปลี่ยนการเยือนที่เกิดเป็นความร่วมมือทางการเมืองและการพัฒนาประชาธิปไตยในช่วงระยะเวลาของการปฏิรูปประเทศ มีดังนี้

- การเดินทางเยือนสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีอย่างเป็นทางการ เพื่อศึกษาระบบการเลือกตั้ง ณ กรุงเบอร์ลิน และเมืองคาร์ลสรูเออ ระหว่างวันที่ ๑๖ - ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๘

ศาสตราจารย์บวรศักดิ์ อุวรรณโณ รองประธานสภาปฏิรูปแห่งชาติ คนที่หนึ่ง และประธานกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญ นำคณะผู้แทนฯ เดินทางเยือนสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีตามคำเชิญของรัฐบาลและรัฐสภาเยอรมนี ในระหว่างการเยือน คณะผู้แทนฯ เข้าพบและหารือกับผู้แทนระดับสูงจากหน่วยงานราชการ พรรคการเมือง รัฐสภาและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายด้วยกัน เช่น กระทรวงมหาดไทย สำนักงานสถิติแห่งชาติและคณะกรรมการการเลือกตั้ง วุฒิสภา และสภาผู้แทนราษฎร รวมถึงหารือกับสมาชิกรัฐสภาในประเด็นต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์กับการปฏิรูปการเมืองของไทยอย่างมีเสถียรภาพและเป็นที่ยอมรับตามกติกาสากล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการใช้ระบบการเลือกตั้งแบบระบบสัดส่วนผสม หรือ “mixed member proportional representation system (MMP)” ที่มีแนวคิดคำนวณสัดส่วน ที่นั่งจากการเลือกตั้งโดยตรงแบบแบ่งเขตและแบบบัญชีรายชื่อหรือระบบสัดส่วน และการใช้รูปแบบพิเศษในการจัดสรรที่นั่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือที่นั่งส่วนเกิน และที่นั่งที่ได้รับการเกลี้ยเพื่อให้ทุกคะแนนเสียงของประชาชนได้รับการพิจารณาและให้ได้พรรคการเมืองเข้าสภาผู้แทนราษฎรตามเจตนารมณ์ที่แท้จริงของประชาชน ซึ่งผลจากการหารือในครั้งนี้ ทำให้รัฐสภาไทยได้รับประโยชน์จากความร่วมมือและความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันเป็นอย่างมาก เนื่องจากสามารถนำมาประยุกต์และปรับใช้ในกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญของไทยซึ่งขณะนี้ได้แล้วเสร็จตามกรอบเวลา และกำลังอยู่ในขั้นตอนของการทำประชามติในเดือนสิงหาคม ๒๕๕๙

- การเยี่ยมคารวะระหว่างนายกษิต ภิรมย์ รองประธานกรรมการปฏิรูปด้านการเมือง คนที่หนึ่ง สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ กับคณะกรรมการพัฒนาสถาบันการเมือง สภาผู้แทนภูมิภาค หรือวุฒิสภา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย ในวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘

ประเด็นของการหารือที่สำคัญ ได้แก่ ๑. การดำเนินงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปด้านการเมือง ๒. บทบาทและหน้าที่ของสภาผู้แทนภูมิภาค หรือวุฒิสภาอินโดนีเซีย ๓. ความสัมพันธ์ระหว่างระบบรัฐสภาของไทย ๔. ปัญหาการซื้อสิทธิและขายเสียง และ ๕. ระบบรัฐสภาและการสร้างสมดุลทางอำนาจของรัฐสภาอินโดนีเซีย ทั้งนี้ ฝ่ายอินโดนีเซียซึ่งเป็นหนึ่งในประเทศผู้ก่อตั้งอาเซียนได้เสนอแนะให้มีการเรียนรู้และพัฒนาจากประสบการณ์ของวุฒิสภาไทย ในขณะที่ฝ่ายไทยได้เสนอให้มีการศึกษาระบบสภาผู้แทนภูมิภาคของอินโดนีเซียที่ประสบความสำเร็จในการทำหน้าที่ดูแลผลประโยชน์ของท้องถิ่น เนื่องจากไทยยังมีช่องว่างระหว่างเขตที่มีความเจริญกับเขตที่ไม่มีความเจริญ ดังนั้น การหารือในครั้งนี้จึงเห็นได้ว่าประเด็นเรื่องปัญหาช่องว่างทางการพัฒนาประเทศนี้ยังคงถือเป็นปัญหาใหญ่ของหลายประเทศในอาเซียนด้วยเช่นกัน

บทสรุป จากความร่วมมือทางการเมืองโดยอาศัยการทูตเชิงรัฐสภาทั้งในระดับพหุภาคีและทวิภาคีในระยะที่ผ่านมาสะท้อนภาพรวมในเชิงบวกของการปฏิรูปประเทศไปสู่ประชาธิปไตย เนื่องจากผลการดำเนินงานที่เห็นเป็นรูปธรรมและสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกับนโยบายของรัฐบาล โดยเฉพาะเมื่อประเทศไทยก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างเต็มตัว รัฐสภาไทยได้ใช้โอกาสและความท้าทายในเวที การประชุมระหว่างประเทศภายใต้กรอบของอาเซียนได้อย่างมีนัยยะสำคัญ ปัจจัยสนับสนุนหลักมาจากบทบาทของรัฐสภาไทยในอาเซียนที่จะเพิ่มมากขึ้นจากการที่คนไทยได้โอกาสในการดำรงตำแหน่งเลขาธิการสมัชชารัฐสภาอาเซียน และการที่รัฐสภาไทยจะได้ถือครองตำแหน่งประธาน AIPA ต่อไปในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ นอกจากนี้รัฐสภาไทยในส่วนของสำนักที่เกี่ยวข้องกับด้านต่างประเทศนั้น สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรถือเป็นหน่วยงานหลักด้านต่างประเทศของรัฐสภาที่มีบทบาทโดยตรงในการขับเคลื่อนบทบาทของรัฐสภาไทยในเวทีระหว่างประเทศโดยเฉพาะในด้านการเมือง การส่งเสริมประชาธิปไตยและประเด็นอื่นๆ ทั้งนี้ แนวโน้มหลักที่สำคัญประการหนึ่งในขณะนี้คือการกำหนดทิศทางในการพัฒนาสำนักงานฯ เพื่อมุ่งสู่ยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) ในมิติของการส่งเสริมความร่วมมือกับนานาชาติในการสร้างความมั่นคงในด้านต่าง ๆ และเพิ่มบทบาทของไทยในองค์กรระหว่างประเทศ รวมทั้งการสร้างองค์ความรู้ในด้านการต่างประเทศให้เพิ่มมากขึ้นด้วย ด้วยเหตุนี้ การดำเนินงานแบบเชิงรุกจึงเป็นหน้าที่ที่สำคัญของสำนักงานฯ ซึ่งควรมีการยกระดับให้มีการแลกเปลี่ยนการเยือนและการพบปะหารือกับองค์กรด้านนิติบัญญัติจากประเทศต่าง ๆ เพื่อเป็นช่องทางหลักในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้กับรัฐสภาไทยในระดับสากล และเพื่อรองรับกับความสำเร็จของการก่อตั้งประชาคมอาเซียนซึ่งประเทศไทยเป็นผู้ริเริ่มด้วย

ที่มา:

- <http://www.uasean.com> (๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๙)
- <http://www.thai-aec.com> (๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๙)
- <http://www.parliament.go.th> (๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๙)
- ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นสำคัญที่หารือในการประชุมรัฐสภาระหว่างประเทศ :
สำนักองค์การรัฐสภาระหว่างประเทศ
- สรุบบันทึกการสนทนา :
กลุ่มงานข้อมูลข่าวสารระหว่างประเทศ สำนักความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ